

Riktlinjer för Oljeavskiljare i Västernorrland

Innehållsförteckning

1. VARFÖR RIKTLINJER FÖR OLJEAVSKILJARE?	2
2. VAD GÄLLER?	3
2.1 LAGSTIFTNING.....	3
2.2 STANDARDER	3
3. FÖR VILKA VERKSAMHETER?	4
3.1 DIMENSIONERING	4
3.2 LARM OCH PROVTAGNINGSBRUNN	5
4. VID ÄNDRING AV BEFINTLIG VERKSAMHET ELLER NYBYGGNATION	5
5. EGENKONTROLL	5
5.1 REGELBUNDEN KONTROLL	5
5.1.1 Mätning av slamlagrets och oljans tjocklek	6
5.2 TÖMNING	6
5.3 BESIKTNING VART 5: E ÅR	7
5.4 PROVTAGNING	7
6. AVFALL	8
7. FÖRORENING AV MARK	8
VILL DU VETA MER?	8

Riktlinjer för Oljeavskiljare i Västernorrland

1. Varför riktlinjer för oljeavskiljare?

Dessa riktlinjer för oljeavskiljare har tagits fram för att de verksamheter som berörs ska få en enhetlig bedömning med likartade krav. De är också till för att det ska vara lättare att ta reda på vad som gäller.

Riktlinjerna är i första hand avsedda som ett stöd för miljöinspektörer men kan även vara till nytta för verksamhetsutövare, projektörer, konsulter och fastighetsägare.

Riktlinjerna gäller för oljeavskiljare vid befintliga verksamheter och vid nyinstallationer.

Riktlinjerna omfattar inte krav för dagvatten.

En slam- och oljeavskiljaranläggning fångar upp olja och slam i vattnet, vilket i sin tur minskar den negativa påverkan på miljön. Även behandlat avloppsvatten och slam från reningsverken blir renare.

Olja och metaller orsakar både akuta gifteffekter och långsiktiga effekter i vattenmiljöer. Dricksvattentäcker skadas redan vid små utsläpp. För avloppsreningsverken kan förekomsten av olja leda till störningar i reningsprocessen, vilket i sin tur kan resultera i ett sämre reningsresultat. Utsläpp av metaller till avloppsnätet leder till försämrade slamkvalitet vid reningsverket. Detta i sin tur minskar möjligheterna att leva upp till riksdagens mål om återförande av avloppsslam till produktiv mark. För att det ska vara möjligt att klara dessa krav och kunna återföra näringsämnen i slammet till jord och skogsbruk är det viktigt att avloppsvattnet inte innehåller höga halter av tungmetaller och andra föroreningar.

Huvudman för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen är Miljö och Vatten i Örnsköldsvik AB (Miva). Det är huvudmannen som, med stöd av lag (2006:412) om allmänna vattentjänster och i allmänna bestämmelser för användande av kommunens allmänna vatten- och avloppsanläggning, anger vad som får släppas ut till ledningsnätet.

En oljeavskiljaranläggning är inte en komplett reningsanläggning. Avskiljningen av olja utgör endast ett steg i reningsprocessen för ett renare vatten. Se därför oljeavskiljaren som en säkerhetsanordning och försök alltid undvika att olja hamnar i avloppet.

Tänk på att en oljeavskiljares reningsförmåga kan försämras om ämnen tillförs som den inte är konstruerad för.

För många verksamheter kan ytterligare reningssteg behövas efter oljeavskiljaren för att klara gällande krav.

Riktlinjer för Oljeavskiljare i Västernorrland

2. Vad gäller?

2.1 Lagstiftning

Miljöfarliga verksamheter regleras av miljöbalken (SFS 1998:808) och dess förordningar. I miljöbalkens andra kapitel finns ett antal hänsynsregler som varje verksamhetsutövare är skyldig att följa. Reglerna ställer bland annat krav på kunskap, produktval, försiktighetsåtgärder, lämplig lokalisering, hushållning med energi och råvaror, bästa möjliga teknik samt skälighet.

Bestämmelser om avfall finns bland annat i 15 kapitlet miljöbalken och i avfallsförordningen (SFS 2011:927).

Miljöbalken är således tillämplig på oljeavskiljare bland annat för att säkerställa renheten på utgående avloppsvatten.

Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster och Allmänna bestämmelser för användande av allmänna vatten- och avloppsanläggning (ABVA) styr förutsättningarna för varje anslutning inom Örnsköldsviks kommun. I ABVA står att huvudmannen inte är skyldig att ta emot avloppsvatten som väsentligt avviker från hushållspillvatten. Fastighetsägare får inte tillföra avloppet lösningsmedel, avfettningsmedel, färger, olja, bensin- eller annan petroleumprodukt. Bensin-, olje- och fettavskiljare samt sand- och slamfång i gårdsbrunnar och dylikt ska kontrolleras regelbundet och tömmas så ofta att de alltid fyller avsedd funktion.

Enligt Boverkets byggregler (BBR 19) ska avskiljare installeras eller annan behandling ske av avloppsvatten som kan innehålla mer än obetydliga mängder av skadliga ämnen.

2.2 Standarder

För oljeavskiljare finns Svensk Standard SS-EN 858-1 och 858-2.

Del 1 omfattar produktutformning, provning, märkning och kvalitetskontroll.

Del 2 omfattar principer för dimensionering, drift och underhåll.

I standarden delas anläggningarna in i två olika klasser:

- **Klass I:** Oljeavskiljarianläggning som förutom en oljeavskiljardel och en slamavskiljardel är försedd med ett koalescensfilter eller lameller. Resthalt opolära kolväten (olja) i utgående vatten från avskiljaren får högst vara 5 mg/l.
- **Klass II:** En normalgravimetrisk oljeavskiljarianläggning som innefattar en oljeavskiljardel och en slamavskiljardel. Denna typ av anläggning klarar ofta utsläppskrav på 100 mg/l olja.

Standarden gäller vid nyinstallation av oljeavskiljare.

Dessa riktlinjer ställer krav på att en verksamhet ska installera **Klass I-avskiljare** där olja kan förekomma i emulgerad form (högtryckstvätt, avfettning).

Riktlinjer för Oljeavskiljare i Västernorrland

En avskiljare av **Klass II** får installeras endast i en verksamhet där emulgerad olja inte kan förekomma och som har låga flöden av avloppsvatten.

3. För vilka verksamheter?

Avloppsvatten från verksamheter får ledas till kommunala avloppsreningsverk när det uppfyller fastställda krav. Miva beslutar om de värden som gäller för utsläpp till avloppsnätet. Ofta behövs rening av varierande grad och för vissa verksamheter eller lokaler gäller att oljeavskiljare ska finnas installerad.

Följande verksamheter där utsläpp av oljeprodukter kan förekomma i mer än obetydliga mängder ska ha oljeavskiljare:

- Fordonstvättar
- Bensinstationer/tankstationer
- Bilskrotar
- Verkstäder med golvavlopp
- Maskinrum/lager med golvavlopp
- Kompressorum med golvavlopp
- Garage/parkeringshus/maskinhall med golvavlopp
- Andra platser utomhus där oljespill kan förekomma.

Det är inte lämpligt att olika typer av verksamheter är kopplade till samma oljeavskiljare. I de fall det förekommer är det viktigt att alla som är inkopplade är medvetna om hur deras verksamhet kan påverka oljeavskiljarens funktion. Det ska vara klart vem som är ansvarig för skötsel, kontroll och tömning av oljeavskiljaren samt vem som är ansvarig för kontakten mot huvudmannen och tillsynsmyndigheten. Vid installation av en oljeavskiljare till en ny verksamhet ska inte andra verksamheter anslutas.

Även vatten som leds till dagvattennätet behöver renas ifall det innehåller olja eller andra föroreningar. Där det saknas kommunalt avloppsnät ska vattnet från oljeavskiljaren ledas vidare till en separat avloppsanläggning. Den ska inte kopplas till anläggningen för hushållets avloppsvatten eftersom dess biologiska funktion kan störas. För denna typ av avloppslösning får en särskild bedömning göras i det enskilda fallet.

3.1 Dimensionering

Att oljeavskiljare har rätt storlek i förhållande till hur de belastas är viktigt för att de ska fungera ordentligt. Det är verksamhetsutövaren som har ansvaret för att oljeavskiljaren är dimensionerad för den verksamhet som bedrivs. Vanligtvis kan verksamhetsutövaren få hjälp med dimensioneringen genom det företag som tillhandahåller oljeavskiljaren.

Vilken storlek som krävs på en oljeavskiljare är beroende av vilket vattenflöde som ska behandlas, vilka typer av olja som ska avskiljas samt av vilka eventuella andra ämnen spillvattnet kan innehålla. I standarden SS-EN 858 finns detaljerade anvisningar för dimensioneringsberäkning. Alla oljeavskiljare som är utformade enligt dessa anvisningar har en

Riktlinjer för Oljeavskiljare i Västernorrland

viss nominell storlek, vilken anger maxkapacitet i liter/sekund. För oljeavskiljare kan man göra en uppskattning av hur stor nominell storlek oljeavskiljaren bör ha utifrån antalet anslutna

tappställen. En grov riktlinje för dimensionering är att räkna antalet tappställen och multiplicera med 3.

3.2 Larm och provtagningsbrunn

Oljeavskiljare ska vara utrustade med ett larm som varnar vid hög oljenivå. Larmet ska varna både akustiskt och optiskt. Givaren ska placeras så att den larmar en tid innan avskiljaren är helt full, det vill säga 80 % av lagringskapaciteten, vilket vanligtvis ligger i intervallet 15-20 cm under ytan.

För oljeavskiljare med automatisk avstängning vid utlopp ska det finnas högnivåalarm. Det finns även slamlarm som varnar vid för hög slamnivå. Larmskåpet ska placeras där anställda vistas regelbundet.

Vid nyinstallation av oljeavskiljare är provtagningsbrunn för kontroll av utgående vatten samt larm för maximal oljenivå obligatoriskt.

4. Vid ändring av befintlig verksamhet eller nybyggnation

Den som tänker ändra sin verksamhet på ett sådant sätt att utsläppet till avloppsnätet kan påverkas, ska i god tid innan meddela detta till VA-huvudmannen samt till tillsynsmyndigheten. Samma sak gäller för den som tänker starta en ny verksamhet.

Att installera oljeavskiljare är anmälningspliktigt enligt plan- och bygglagen. Anmälan ska göras när man installerar eller väsentligt ändrar vatten- eller avloppsanläggningen. Om man samtidigt gör något som kräver bygglov, behövs ingen separat anmälan. Åtgärderna som kräver anmälan tas då upp i bygglovsansökan. Nya verksamheter samt vissa ändringar av verksamheter kan även kräva anmälan enligt miljöbalken.

Vid installation av enskild avloppsanläggning för avloppsvatten från oljeavskiljare ska en anmälan lämnas in till tillsynsmyndigheten.

5. Egenkontroll

Egenkontroll innebär att den som är ansvarig för en verksamhet ska genomföra systematiska kontroller av sin verksamhet, så att den inte orsakar skada på människa eller miljö. Omfattningen av egenkontrollen beror på verksamhetens storlek, typ och i vilken grad den kan påverka miljön eller människors hälsa.

5.1 Regelbunden kontroll

För att säkerställa oljeavskiljarens funktion ska följande kontroller genomföras minst var sjätte månad:

Riktlinjer för Oljeavskiljare i Västernorrland

- Kontrollera slam- och oljeskiktets tjocklek.
- Funktionstesta larmet.
Kontrollera att larmsonden fungerar genom att sänka den i olja, torka av och sänk ned i vatten för att se om larmet stängs av, ta upp larmsonden, torka av den för att se att larmet varnar i luft.
- Kontrollera att vattennivåerna ligger i våg framför och bakom eventuella skärmar.
- Kontrollera funktionen för den automatiska avstängningsventilen.
- Rengöra provtagningsbrunnen.

Är oljeavskiljaren utrustad med filter ska dessa rengöras och bytas enligt tillverkarens rekommendationer.

Kontrollerna ska dokumenteras och journaler ska kunna visas upp vid tillsyn. Eventuella avvikelser ska kommenteras och åtgärd framgå av journalen. Journalerna ska sparas i minst 3 år.

5.1.1 Mätning av slamlagrets och oljans tjocklek

Man kan göra en ungefärlig uppskattning av slamvolymen genom att föra ner en pejlingsstav, t.ex. skruva fast ett plastlock på ett kvastskäft. Man känner var slamlagret börjar genom motståndet. Notera nivån på pejlstaven. För därefter ner en graderad sticka, t.ex. tumstock. Notera nivån på stickan. Mät därefter på pejlstaven nivån på slamvolymen.

Vid kontroll av oljeskiktet kan en speciell vattenpasta, som skiftar färg vid kontakt med vatten, användas. Oljeskiktets tjocklek mäts med en pejlsticka t.ex. tumstock som belagts med pasta.

En annan metod är att använda ett kontrollrör, vanligen utfört i genomskinlig plast och med en bottenventil, kan man hämta upp ett prov ur en oljeavskiljare. Ventilen i botten öppnas när röret sänks ned vertikalt, och stängs när man lyfter upp röret. I röret får man i princip upp ett prov som utgör ett vertikalt tvärsnitt av vattnet i brunnen. Med hjälp av detta kan man kontrollera slam- och oljeskiktets tjocklek.

5.2 Tömning

För att en oljeavskiljare ska fungera behöver den tömmas helt med vissa intervall. Oljeskiktet på ytan får inte bli så tjockt att det påverkar den del där reningen ska ske. Slam som sedimenterat på botten måste tömmas. Slamnivån påverkar flödes hastighet och uppehållstid i oljeavskiljaren.

Typ av oljeavskiljare, storlek och belastning avgör tömningsfrekvensen. Vanligtvis innebär detta att tömning bör ske 1-2 gånger per år. Enligt standarden SS EN 858 bör tömning av oljeavskiljaren ske när halva slamvolymen eller 80 % av lagringskapaciteten för olja är fylld. Det är viktigt att följa rekommendationerna från tillverkaren. Efter en hel tömning ska oljeavskiljaren alltid återfyllas med vatten.

I samband med att tömning av oljeavskiljare sker ska mängden olja och slam mätas för att få reda på om tömning måste ske oftare.

Beställning av tömning ska ske i så god tid att larmet aldrig hinner lösas ut. Larmet är en sista försiktighetsåtgärd.

Efter tömning ansvarar verksamhetsutövaren att följande kontrolleras:

- Att avskiljaren är fylld med vatten.

Riktlinjer för Oljeavskiljare i Västernorrland

- Att avstängningsventil (där sådan finns) har flytläge.
- Att larmgivaren når ca 10 cm under vätskenivå då avskiljaren är fylld.
- Att dämpningslarmet (där sådan finns) aktiveras när det sänks ned i vattnet.

5.3 Besiktning vart 5:e år

Vart femte år ska en mer omfattande inspektion av oljeavskiljaren utföras av sakkunnig. Även äldre oljeavskiljare som inte omfattas av gällande standard (SS EN 858) ska besiktigas.

Avskiljaren ska då tömmas helt och rengöras. Vid besiktningen ska följande kontrolleras:

- Flödesdimensionering.
- Täthetskontroll av oljeavskiljaren.
- Kontroll av eventuell invändig ytbehandling.
- Kontroll av dämpskärmar, rör och liknande avseende fastsättning och funktion.
- Kontroll av larmutrustningen.
- Kontroll av inställning för automatisk avstängningsenhet, t.ex. flottörer.

Resultatet av besiktningen ska dokumenteras och journal ska kunna visas upp vid tillsyn. I journalen ska verksamhetsansvarig kommentera eventuella avvikelser och de åtgärder som ska göras.

Det är vanligt med gaser inne i avskiljare, därför ska säkerhetsföreskrifter för arbete i slutna utrymmen och vid arbete i avloppsanläggningar alltid följas. Standard SS-EN 858-2 specificerar besiktningens omfattning.

5.4 Provtagning

Provtagning och analys av utgående vatten från oljeavskiljaren är nödvändigt för att veta att oljeavskiljaren fungerar och att vattnet uppfyller de krav som finns. Prov ska tas på begäran från huvudmannen eller tillsynsmyndigheten. Provtagaren ska ha genomgått utbildning enligt SNFS 1990:11 eller ha kunskap motsvarande utbildningens innehåll. Prov ska analyseras av ett ackrediterat laboratorium. För metaller är det viktigt att analysnoggrannheten är på mikrogramnivå (μg).

Analysen ska omfatta:

- Oljeindex som en indikator på dimensionering och skötsel.
- Andra parametrar som tillsynsmyndigheten anser nödvändigt att kontrollera.

Verksamhetsansvarig ska redovisa resultatet av provtagningen till tillsynsmyndigheten **inom sex veckor**. Följande ska redovisas i provtagningsrapporten:

- Vem som tog provet samt var och hur.
- Antal delprov samt total provtagningsvolym.
- Datum när senaste olje- och slamtömning gjordes.
- Upplysning om förhållanden som kan ha påverkat provtagningsresultatet.
- Kommentera riktvärden som överskridits.
- Lämna in förslag på åtgärd för att komma tillrätta med överskridandet.

Riktlinjer för Oljeavskiljare i Västernorrland

- Analysprotokoll.

Om riktvärden har överskridits ska verksamhetsansvarig genomföra åtgärder och ett nytt prov ska tas. För att säkerställa åtgärden ska man ta två prov på varandra och dessa ska underskrida riktvärdena.

6. Avfall

Avfall som uppkommer från slam- och oljeavskiljare och tillhörande sandfång ska hanteras som farligt avfall. Det innebär att tömning och transport endast får utföras av transportör som har giltigt tillstånd för detta. Den som lämnar ifrån sig avfall ska kontrollera att transportören och mottagaren har tillstånd. Vid varje transport av farligt avfall ska ett transportdokument upprättas. För varje slag av farligt avfall ska anteckningar föras om mängd avfall som uppkommer årligen och vart avfallet transporteras. Anteckningarna ska sparas i minst tre år.

Spillolja, tvättvatten från golvtvättmaskiner, motor- och maskindelstvätt och liknande är farligt avfall och ska samlas upp och lämnas till godkända behandlingsföretag. Farligt avfall får inte hällas i avloppet även om det finns en oljeavskiljare.

Oljespill ska tas upp med absorbent och spillolja samlas ihop i godkänd förvaring för att skickas som farligt avfall.

7. Förorening av mark

Äldre oljeavskiljare är ofta otäta. Särskilt gäller detta när de är uppbyggda med betongringar, där in- och utläckage sker i skarvarna mellan ringarna. En otät oljeavskiljare kan sprida föroreningar till omgivande mark.

Vid uppgrävning av en gammal oljeavskiljare ska man därför vara uppmärksam på lukt och/eller avvikande färgskiftningar i marken. Tillsynsmyndigheten ska alltid underrättas när en gammal oljeavskiljare grävs upp. Om en förorening upptäcks ska tillsynsmyndigheten alltid underrättas. Ansvar för att sanera marken ligger hos verksamhetsutövaren, eller i vissa fall hos fastighetsägaren.